

بررسی تنوع گونه ای و تغییرات فصلی کنه های سخت اسب های شهرستان مراغه

سهراب رسولی^{۱*}، محمد صدقیان^۲، فرشاد مظاهری چورس^۳، حامد رضایی^۱

۱. دانشیار گروه انگل شناسی، دانشکده دامپزشکی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران

۲. دانشیار گروه انگل شناسی، دانشکده دامپزشکی، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران

۳. باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران

Corresponding author's e-mail: sohrab_rasouli86@yahoo.com

دریافت مقاله: ۱۶ مرداد ماه ۱۳۹۳، پذیرش نهایی: ۵ آبان ماه ۱۳۹۳

چکیده:

در بررسی حاضر از روستا های اطراف شهرستان مراغه ۱۴۰ راس اسب بازرسی شد. که از این تعداد ۱۰ راس (۷/۱۴) آلوده به انگل های خارجی بودند. سن اسب های مورد بررسی از یک سال تا ۱۲ سال متغیر بود. که در این بررسی انجام گرفته عارضه پوستی و نشانه ای از بیماری خاصی مشاهده نگردید. از این تعداد، کل اسب های ۹۹ راس و ماده ۴۱ راس بودند. که ۷ راس از نرها و ۳ راس از ماده ها آلوده بودند. (بترتیب ۷/۰۷ و ۷/۳۱ برای نرها و ماده ها). بیشترین آلودگی در اسب های ۸ سال به بالا و کمترین آلودگی در سن ۲ سال به پایین مشاهده گردید بر اساس یافته های آزمون آماری مربع کای رابطه معنی داری بین فراوانی آلودگی به کنه ها بر حسب سن و جنس دام وجود ندارد ($p > 0/05$) ولی اختلاف معنی دار آماری بین میزان آلودگی و ناحیه اقامت اسب مشاهده شد ($p < 0/05$).

کلمات کلیدی: انگل های خارجی، اسب، کنه سخت.

مقدمه:

ایران خاستگاه نژادهای بسیار مهمی از اسبهای مدرن امروزی همچون اسب عرب می باشد که همراه با اسب ترکمن در شکل گیری یکی از مهمترین اسب های سرعت یعنی نژاد ترابرد سهم به سزایی را ایفا کرده اند. متأسفانه از جمعیت اسب های ایران به مقدار زیادی در دهه ۱۹۵۰ به واسطه بیماری اسب های آفریقا کاسته شده است. از این رو توجه به بهداشت و بیماری های این حیوان زیبا که توانسته است سر منشاء الهام انسان در خلق آثار بی نظیر هنری، ادبیات، اساطیر و افسانه ها باشد از اهمیت بسیاری برخوردار است (۳). مطالعه بندپایان در سال های اخیر مورد توجه محققان قرار گرفته است. در حال حاضر بیش از ۱۰۰۰۰۰۰ نوع بندپا شناخته شده است. قدرت تکثیر زیاد و نیاز به مواد غذایی و ضرر و زیانی که از نظر بهداشتی و دامپروری و کشاورزی وارد می کنند اهمیت مطالعه و مبارزه با آنها را دو چندان کرده است. این موجودات علاوه بر نقش بیماری زایی یکی از عوامل کمبود مواد غذایی نیز محسوب می شوند. در موارد دیگر بندپایان به طور کامل میزبان واسطه واقع می شوند (۱۰). کنه ها به دو خانواده تقسیم می شوند: ایکسودیده یا کنه های سخت، آرگازیده یا کنه های نرم (۱). از کنه های مهم اسب می توان هیالوما آناتولیکوم، هیالوما ماژیناتوم، هیالوما درومداری، ریپی سفالوس بورسا، ریپی سفالوس سانگوئینوس و درماستور ماژیناتوس نام برد (۸). هدف از تحقیق حاضر بررسی میزان آلودگی اسب ها به گونه های مختلف کنه ها در شهرستان مراغه و ارتباط آلودگی با برخی از مولفه ها نظیر جنس، سن و ناحیه اقامت می باشد.

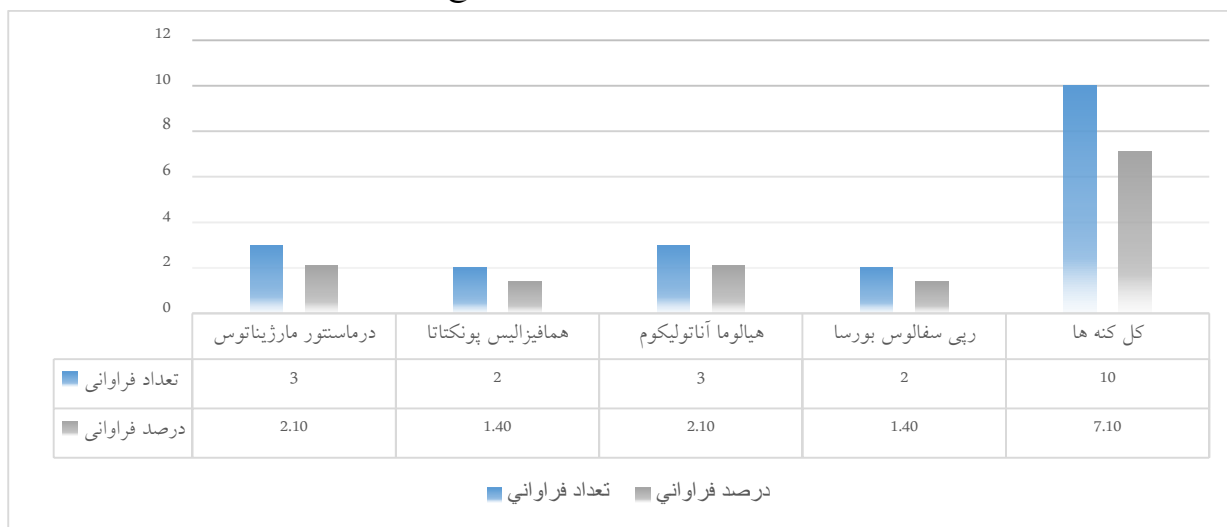
مواد و روش کار:

تشخیص جنس و در صورت امکان گونه کنه ها با توجه به مشخصات ظاهری کنه ها و با استفاده از کلیدهای استاندارد تشخیص انجام شد. برای تهیه لام نمونه ها در بشر حاوی پتاس ۱۰ درصد به مدت ۲۴ ساعت در پتاس قرار داده شد تا عمل هضم صورت گرفته و نمونه ها کاملاً شفاف شدند. بعد از این نمونه ها برای آب گیری در الکل های ۳۰، ۵۰، ۷۰، ۸۰، ۹۵ درصد و الکل مطلق هر کدام به مدت ۱۵-۶ دقیقه قرار داده شد پس از آب گیری نمونه ها به مدت یک ساعت در محلول الکل-گزیل قرار داده شد و در نهایت به مدت ۲۴ ساعت در گزیل خالص قرار داده شد. سپس نمونه ها با استفاده از چسب انتلان بین لام و لامل فیکس گردید (۹ و ۱۱). نتایج حاصل، دسته بندی و در جدول ۱ و نمودار های ۱ و ۲ مرتب شدند. پردازش اطلاعات با استفاده از نرم افزار Excell, v.2013 و SPSS, v.19 انجام پذیرفت و برای تعیین ارتباط بین متغیرها از آزمون (کای اسکوئر 2 χ) با اطمینان ۹۵٪ استفاده شد.

نتایج:

در بررسی آلودگی اسب ها، کنه ها در سطح شهرستان مراغه، همانطور که در نمودار ۱ مشاهده می شود، از ۱۴۰ راس اسب تعداد ۱۰ راس (۷/۱٪) آلوده به کنه بودند. درماستور ماژیناتوس ۲/۱٪، همافیزالیس پونکتاتا ۱/۴٪، هیالوما آناتولیکوم ۲/۱٪ و ریپی سفالوس بورسا ۱/۴٪ آلودگی مشاهده گردید.

نمودار ۱: درصد کل فراوانی آلودگی بر حسب نوع کنه ها

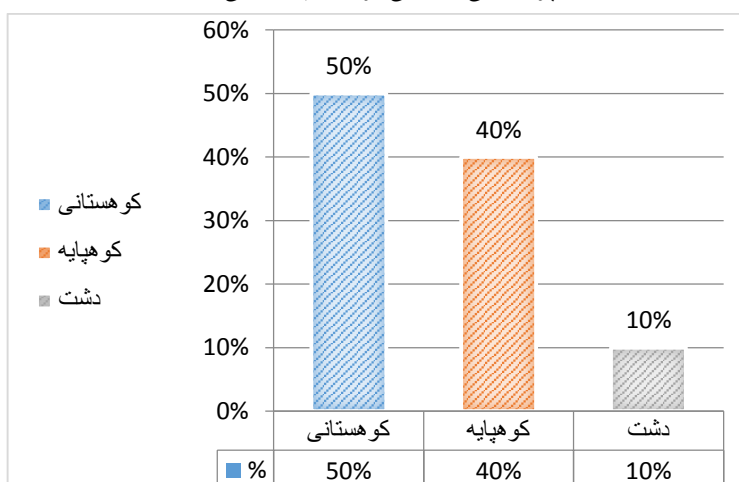

همانطور که در جدول ۱ نیز مشاهده می شود، بیشترین درصد آلودگی به کنه ها در اسب های ۸ سال به بالا (۱۰٪) و کم ترین آلودگی در اسب های ۲ سال به پایین (۰٪) می باشد و با توجه به آنالیز آماری، اختلاف معناداری بین آلودگی کل کنه ها بر حسب سن دام وجود ندارد ($p > 0.05$). همچنین بیشترین درصد آلودگی در ماده ها (۷۳٪) و کم ترین آلودگی در نرها (۷٪) می باشد که با توجه به آنالیز آماری رابطه معنی داری بین آلودگی کل کنه ها بر حسب جنس دام وجود نداشت ($p > 0.05$). در حالیکه وجود اختلاف معنی دار آماری بین میزان آلودگی اسب ها در ناحیه دشت با سایر نواحی مشاهده شد (جدول ۱ و نمودار ۲) ($p < 0.05$).

جدول ۱: پراکندگی آلودگی بر اساس جنسیت، رده سنی و ناحیه

مجموع	رده سنی							جنسیت		تعداد	نمونه آلوده	
	ناحیه	دشت	کوهپایه	کوهستانی	۸ <	۶-۸	۳-۵	۲ >	ماده			نر
۱۰	۱	۴	۵	۶	۲	۲	۰	۳	۷	۷	تعداد	نمونه آلوده
۷/۱۴	۲/۲۲	۸/۸۸	۱۰	۱۰	۹/۵۲	۹/۱۰	۰	۷/۳۱	۷/۰۷	۷	%	
۱۴۰	۴۵	۴۵	۵۰	۶۱	۲۱	۲۲	۳۶	۴۱	۹۹	۹۹	تعداد	کل نمونه
۱۰۰	۳۲/۱۴	۳۲/۱۴	۳۵/۷۱	۴۳/۵۷	۱۵	۱۵/۷۱	۲۵/۷۱	۲۹/۲۹	۷۰/۷۱	۷۰	%	

نمودار ۲: پراکندگی آلودگی بر حسب نواحی مختلف

بحث و نتیجه گیری:

بیماری انگل های خارجی در تک سمی ها یکی از مهم ترین بیماریها از نظر بهداشت عمومی به شمار می رود، ولی متاسفانه تحقیقات زیادی از این بیماری در کشور ما صورت نگرفته است. در بررسی انجام شده از شهرستان مراغه بر روی اسب ها از کل تعداد ۱۴۰ راس اسب بررسی شده تعداد ۱۰ راس آلوده به کنه بودند. درصد کل آلودگی ۷/۱٪ می باشد که ۲/۱٪ آن مربوط به کنه درماستور ماژیناتوس، ۱/۴٪ مربوط به کنه همافیزالیس، ۲/۱٪ مربوط به هیالوما آناتولیکوم و ۱/۴٪ مربوط به ریپی سفالوس بورسا می باشد. با توجه به تحقیقات انجام شده (۱۲) در شهرستان ارومیه ۶/۴۲٪ آلودگی به کنه ها در تک سمی ها گزارش شده است. همچنین در تحقیقات دیگری (۶) در شهرستان ارومیه ۶/۳۲٪ آلودگی به انگل های خارجی در تک سمی ها گزارش گردید و همچنین در تحقیق دیگر (۴) در استان آذربایجان غربی فراوان ترین کنه ها را در جمعیت دام و طیور به ترتیب ریپی سفالوس، هیالوما، بوفیلوس، درماستور و همافیزالیس گزارش شده است. در تحقیق دیگر (۵) از کنه های جداسازی شده به ترتیب هیالوما، ریپی سفالوس، همافیزالیس و درماستور را واحد بیشترین میزان آلودگی اعلام داشته است که با نتایج تحقیق حاضر هم خوانی دارد. و با توجه به آنالیز آماری نتایج به دست آمده از این بررسی، اختلاف معنی داری بین آلودگی به کنه ها با سن و جنس وجود نداشت ($p > 0/05$). وجود اختلاف معنی دار بین میزان آلودگی اسب ها در ناحیه دشت با سایر نواحی را می توان وابسته به وجود شرایط محیطی مناسب برای رشد کنه ها (عدم وزش شدید باد، دمای پایین تر و وجود رطوبت کافی) در نواحی کوهستانی و کوهپایه و در نتیجه تاثیر محیط بر موفقیت زیستی کنه دانست ($p < 0/05$). نتایج حاصل از بررسی پژوهشی دیگر (۷) نیز بیانگر این موضوع است. با توجه به این که کنه های ایکسودیده ناقل بیماری هایی مانند بابزیوز محسوب می شوند لذا موثرترین راه کنترل این بیماریها از بین بردن کنه ها می باشد که این امر با به کارگیری سموم مناسب و موثر بر روی کنه ها به صورت صحیح و همه جانبه و همچنین از بین بردن جایگاه های قدیمی نگه داری دام ها و ساخت اصطبل های مناسب با روشنایی کافی با امکان ضد عفونی امکان پذیر می باشد (۲).

References

- 1- Aghayi, S. (1992) Animal Ectoparasite, lesions and attack ways. 1th ed., Exir agricultural and veterinary publishing Co., Iran, 15-21(text in Persian)
- 2- Aghayi, S. (1992) Animal Ectoparasite, lesions and attack ways. 2th ed., Exir agricultural and veterinary publishing Co., Iran, 178-183(text in Persian)
- 3- Araghi Soreh, A.(2008) horses internal medicine, Adiban publishing (text in Persian)
- 4- Bahrami, A.(1998) Inspection of Ixodidae and Argasidea ticks Geographical distribution in west Azarbaijan province, MS Thesis of Medical Entomology, Tarbiyat Modarres University(text in Persian)
- 5- Behgam, A.(1992) Inspection of seasonal and Geographical distributions of livestock ticks in west azarbaijan province, Research projects, No.154, Natural Resources and Animal Affairs Research Center of West Azarbaijan province(text in Persian)
- 6- Ebrahimzadeh, K. (2004) Survey on ectoparasite infection of equides in Urmia, veterinary doctoral thesis, No.663, Islamic Azad University Urmia branch(text in Persian)
- 7- Feyzavi- Yousefi, A., Yahyae, M. (2008) Prevalence of Ixodidae in horses of Golestan Province, XV Iran Veterinary congress, 185(text in Persian)
- 8- Mazlum, Z. (1971) Ticks of domestic animals in Iran: geographical distribution, host relation, and seasonal activity. J. Fac. Vet. Med. Tehran 27 (1) 1-5(text in Persian)
- 9- Mirzayanns, A., Rak, A., Anvar, M., Vinak, A. (1975) Parasite infections laboratory methods in veterinary, Tehran university publishing, 110-134(text in Persian)
- 10- Rafiei, H., Rak, A., (1985) parasitology Arthropoda, Antomology. 1th ed., Tehran university publishing, Iran, 3-5(text in Persian)
- 11- Rafizadeh galeh gardi, M. A. (1998) Survey ectoparasite, project of laboratory expert, No.12, faculty veterinary Urmia university, 15-17(text in Persian)
- 12- Rasouli, S., Sadagian, M., Jafari, K., Valizadeh, E., Mojarad, M. (2010) Study on caprine hard tick fauna and seasonal variations of tick population in West Azarbaijan province. Journal of Vet. J. of Islamic Azad Uni. Tabriz Branch 3 (4) 667-671 (text in Persian)